

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 388. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm11480/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

villedede dem; men det er ingenlunde Tilfældet: Regeringerne holder naturligvis alle Vegne paa deres Magt og Myndighed, dels fordi de uden den slot intet kan udrette, og dels fordi man i Regelen gjerne holder paa, hvad man har; men for Lejers Skyld at gjøre Land og Lige ulykkelige, det hører kun til et enkelt Afskum, der, som Don Miguel, aabenbar ikke har hjemme paa Tronen, men under Galgen; og det er saa aabenbar baade Regeringernes Ære og Fordel, naar Rigerne oplomstre, at de i Regelen altid ønske, det maa ske, og vil, naar det ikke kræver for store Opofrelser, arbejde derpaa. Og hvad nu deres Raadgivere, budne og ubudne, angaar, da vil de jo enten det samme, eller vil dog gjøre sig vigtige og helst raade saaledes i Dag, at man ikke i Morgen skal bede dem tie stille; saa med de faa Undtagelser, hvor de selv er Parti, vil de sikkert raade det bedste, de véd.

Se, under disse Omstændigheder, da det meste af Staternes og Folkenes Ulykke kun rejser sig af en vrang Statskunst, af et voxende Ubekjendskab med de indvortes og udvortes Livs-Forhold og deraf udspringende Misforstand, som bele vor Dannelse har gaaet ud [paa] at frembringe, — under disse Omstændigheder kan det til visse nytte at blive opmærksom paa Skaden, og nytte mer, jo yngre vi er, jo mindre de herskende Fordomme har slaet Rod i vor Tankegang; thi Folke-Stemmen vil herefter i hele Kristenheden blive Regeringernes ypperste Statsraad; saa det gjælder kun om, at Folket lærer at kjende sit sande Tarv og faar Mund til at klare det, kan selv sige Ordet ud: at det er Frihed og det daglige Brød, de fremfor alt andet trænger til, og altid Mangelen paa en af Delene, der driver dem ud, det er Landenes Gavn at beholde; men at det slet ikke er, hvad man nu sædvanlig kalder Folkfrihed, nemlig hel eller halv Overtagelse af Regeringens Forretninger, — thi af den Frihed har man f. Ex. mer end nok i Norge, uden at Smaafolk derfor be-

finder sig bedre, — men Samvittigheds-Frihed, Tale-Frihed og Nærings-Frihed; og at det er det daglige Brød, ikke som det tigges eller gjennem Fattigvæsenet aftrødes dem, der knap har det selv, men som det kan ærlig fortjenes og ædes i Ansigtets Svæd; — disse Ting er det, hvorfor man bestemt ikke opofrede gamle Vaner, nedærvede Tilbøjeligheder og den mangfoldige Lejlighed, den gamle Verden giver til at nyde og forskjønne Livet, købte ej med saa store Ofre og søgte ej med saa store Farer og under saa tvetydige Varler paa hin Side Verdenshavet, — hvis man sædvanlig fandt det i Hjemmet, hvor man dog sædvanlig vilde finde det, naar det borgerlige Selskab betragtedes naturligt og styredes simpelt.

Det er nemlig ganske vist, at al den Trængsel, Regeringer kan lægge enten paa Samvittigheder eller Munde eller lovlige Næringsveje, den koster dem Anstrængelse og Folket endnu langt mer end Penge; medens Friheden slet intet koster, men indbringer usigelig meget, ved den indvortes Tilfredshed og Munterhed og den udvortes levende Rørelse i alle Retninger, den nødvendig frembringer. Og det er lige saa vist, at medens denne Frihed vilde hjælpe mange med Åren til det daglige Brød, som nu maa lide om det, og trøste mange over, at det faldt lidt knapt, saaledes vilde i Regelen den hele Brødsorg snart sluktes, naar man ikke i sine Skatteberegninger gik ud fra det Spørgsmaal: hvad Staten efter et vist abstrakt Begreb krævede, men: hvad de Mennesker, der virkelig udgjør det borgerlige Selskab, uden Forarmelse eller dog betydeligt Afsavn kan undvære.

Der er i Folkenes som i Enkeltmandens Levnedsløb Uheld og Trængsels-Tider, som ingen Klogskab kan forebygge, og kun Taalmodighed lindre; men saadanne Landeplager som Krig, Pest, Misvæxt og deslige finder ogsaa Folk sig ret taalmodig i; men naar Livet, midt under Sundhed, Fred og Frugtbarhed, bliver lige saa trangt eller

